

BELGISCHE SENAAT.

VERGADERING VAN 31 MAART 1908.

Wetsvoorstel tot bijeenroeping van het kiezerskorps
om het te raadplegen omtrent het overnemen van
den Congo als kolonie.

TOELICHTING.

Niemand betwist dat de inlijving van den Congostaat gewichtige gevolgen voor België zal hebben. Volgens de eenen, zal zij 's lands voor-
spoed verzekeren. Daarentegen zien anderen daarin den ondergang van
de openbare financiën, de verarming der natie en wellicht later gevaren
voor onze onafhankelijkheid.

De persoonlijke onderneming van den Koning, die in 1885, met instem-
ming der Kamers, Souverein van den Congostaat werd, hebben de Belgen
met belangstelling nagegaan, doch, zooals reeds in 1887 is gezegd door
den heer Beernaert, leider van het toenmalig Ministerie, « overal en
te allen tijde gaf het land blijk van zijn voornemen om daaraan recht-
streeks vreemd te blijven ».

Talrijke Belgen, inzonderheid officieren en ambtenaren, stonden
evenwel den Koning trouw ter zijde. Dank zij deze medewerking, dank zij
den geldelijken steun des Parlements, dank zij ook zijne hoedanigheid
als Koning der Belgen, kon de Souverein van den Congostaat slagen in
zijne lastige onderneming.

Een particulier persoon hadde dergelijk werk niet kunnen verwezen-
lijken. Nooit zal men vergeten dat vele Belgen het leven lieten voor de
zegepraal des Konings, die, volgens hen, België verpersoonlijkte.

De Koning had overigens, bij zijn testament van 2 Augustus 1889, den
Congostaat vermaakt aan België, en, in 1890, verruilde hij tegen eene
leening van 25 millioen het recht om dien Staat bij België in te lijven, na
eene afwachtende houding gedurende tien jaren.

De inlijving werd verdaagd en nu achttien jaren verlopen zijn, zou
België, schijnt het, in staat moeten zijn met volle kennis van zaken eene
beslissing te nemen. Doch altijd ontbeerde België de noodige inlichtingen,
het Bestuur der kolonie bleef volkomen wars van openbaarheid zijner

het geheimzinnige land daden, zoodat nog heden ten dage, kan gezegd wat, in 1890, de heer de Coninck deed uitschijnen in den Senaat : de Congostaat is voor België het geheimzinnige land gebleven.

Ook is ons volk nog steeds wantrouwend en wacht het nog steeds op de inlichtingen die hem moeten aantoonen wat zijn belang vergt.

Antwoordende op de ministerieele verklaring ter Senaatsvergadering van 21 Januari laatstleden, herinnerde onze achtbare Ondervoorzitter, de heer Dupont, dat het Congoleesche vraagstuk niet eene partijzaak is, maar wel een nationaal vraagstuk, waarbij is betrokken de eer, de toekomst, zelfs de onafhankelijkheid van het vaderland en achtte hij dat het land daardoor diep ontrust en angstig was.

Kan het mogelijk zijn dat, onder zulke omstandigheden, eene beslissing wordt genomen door Kamers die daartoe volstrekt geene opdracht hebben gekregen, de kiezers niet eens daarover geraadpleegd geweest zijnde?

Toen ter Kamervergadering van 13 Juli 1893 werd gehandeld over de herziening van het eerste artikel, werden twee voorstellen voorgelegd, opdat er niet bij verrassing zou worden gestemd over de inlijving van den Congo.

Volgens een der voorstellen — het voorstel dat ik de eer had met verscheidene mijner collegas te onderteekenen — behoorde er over de wetsontwerpen tot verwerving van koloniën of overzeesche bezittingen tweemaal door de Kamers te worden gestemd, met tusschenpoos van ten minste drie maanden, en nadat zij door de Kamers waren goedgekeurd, moesten de wetsontwerpen binnen een termijn van ten minste drie maanden worden onderworpen aan het oordeel der burgers die zijn bevoegd de leden voor de Kamer der Volksvertegenwoordigers te verkiezen.

Het tweede voorstel, uitgaande van den heer de Kerchove de Denterghem, hield in dat geene van beide Kamers kan beraadslagen omtrent overneming of afstand van koloniën, tenzij bij meerderheid van de twee derden der stemmen.

Het eerste voorstel, gesteund door den heer Janson, werd verdedigd door den heer Féron, die drukte op de onmogelijkheid om, bij voorkomend geval, den Congostaat door middel van eene eenvoudige wet over te nemen; hij herinnerde insgelijks dat er tijdens de verkiezingen, waaruit de Kamer was ontstaan, geen sprake was geweest van Congolesche aangelegenheden.

De heer Beernaert, Kabinetshoofd, erkende dat de tweevoudige stemming, met zekere tusschenpoos, voordeelen kon opleveren, doordien zij een langer en meer beredeneerd onderzoek vergde; hij herinnerde dat elk wetsontwerp in het Engelsche Parlement eerst na verscheidene lezingen wordt goedgekeurd; doch vermits België eerst in 1900 eene beslissing moest nemen, zou het alsdan eene uitzonderlijk langdurige ervaring hebben opgedaan.

De heer Beernaert werd gesteund door den heer Woeste, die zegde dat men de Kamer geene stemming bij verrassing zou opdringen en dat de verkozenen des volks daarover intusschen konden onderhandelen met het kiezerskorps.

Om deze redenen werden de twee voorstellen tot het verleenen van waarborgen afgewezen.

Welnu, het koloniale vraagstuk werd nooit feitelijk onderworpen aan het kiezerskorps. De partijen zijn het daarover niet eens, en bij stilzwijgende overeenkomst werd het ter zijde geschoven, ten einde geene stoornis te brengen in de verstandhouding over politieke vraagstukken; men verkoos te wachten tot den dag waarop de inlijving zou voorgesteld worden.

De datum van 1900 is verstreken, de beslissing werd verdaagd, en 't is waarlijk bij verrassing dat het vraagstuk werd opgeworpen, op 't oogenblik dat de opbrengsten der kolonie aanzienlijk moeten verminderen, ten gevolge van de afschaffing van gedwongen arbeid en de overgroote daling der waarde van het caoutchouc.

Welnu, de tegenwoordige Kamers hebben geen last hoegenaamd gekregen om het vraagstuk op te lossen. Men wist overigens niet dat de Koning de aanzienlijke kapitalen, geleend voor den Congo, belegde in uitgaven van weelde, zoo in België als in Frankrijk, en die volstrekt niets te maken hebben met de koloniale onderneming. Evenmin wist men dat België, wel verre van den Congostaat te verwerven zonder hoegenaamd last, de geldelijke gevolgen van die vruchteloze uitgaven zou te dragen hebben. Niemand kon ook onderstellen dat aan het ontwerp tot afstand zulke schadelijke lasten zouden verbonden zijn, dat zij kunnen beschouwd worden als onvereinigbaar met onze instellingen.

De aanstaande verkiezingen kunnen slechts onmiddellijk het gevoel van een deel van 't kiezerskorps vertolken.

Moet men dus de Kamers ontbinden en algemeene verkiezingen houden, of ware 't niet eenvoudiger; meer practisch en meer duidelijk het kiezerskorps rechtstreeks te raadplegen over het enkele vraagstuk der inlijving, elk politiek vraagstuk, elke kwestie van personen ter zijde gelaten?

Er valt aan te merken, dat tijdens de herziening van de Grondwet de toenmalige Regeering, daarin overeenstemmend met den Koning, zich verklaarde voor eene rechtstreeksche raadpleging der kiezers, onder zekere voorwaarden, die geregeld zouden worden door de nieuwe Grondwet.

Het voorstel werd ingetrokken, doch de heer Beernaert, hoofd des Kabinets, verklaarde dat deze intrekking niet in zich besloot dat er in een gegeven geval geen gebruik zou worden gemaakt van den voorgestelden maatregel, die eigenlijk niets anders is dan eene wijze van uitoefening van het recht tot onderzoek, behoorende aan de beide Kamers.

Om deze redenen werd overgelegd het Wetsvoorstel dat ik de eer heb te onderwerpen aan de beraadslagingen van den Senaat.

PROSPER HANREZ.

WETSVOORSTEL.

ARTICLE PREMIER.

Les citoyens inscrits sur les listes des électeurs pour la Chambre des Représentants seront appelés à émettre leur avis sur les deux questions suivantes :

I. — Y a-t-il lieu, pour la Belgique, de reprendre le Congo en usant des droits qui lui ont été conférés par le testament royal du 2 août 1889 et par les conventions qui le complètent?

II. — La reprise du Congo peut-elle être subordonnée aux conditions indiquées dans le traité du 28 novembre 1907 et la convention additionnelle du 5 mars 1908?

Le résultat de cette consultation n'aura d'autre valeur que celle d'une enquête parlementaire.

ART. 2.

L'avis des électeurs, donné par l'article précédent, sera émis le dimanche. prochain.

ART. 3.

Les électeurs seront convoqués et les votes seront recueillis et recensés conformément aux dispositions du Code électoral.

ART. 4.

Dans chaque arrondissement, le droit de désigner des témoins des opérations du vote et du dépouille-

EERSTE ARTIKEL.

De burgers, die op de kiezerslijsten voor de Kamer der Volksvertegenwoordigers zijn ingeschreven, worden geroepen om hunne meening over de volgende twee vragen te doen kennen :

I. — Bestaat er reden, voor België, om den Congo over te nemen, daarbij gebruik makende van de rechten aan België toegekend door het koninklijk testament van 2 Augustus 1889 en door de overeenkomsten die het aanvullen?

II. — Kan de overneming van den Congo afhankelijk worden gemaakt van de voorwaarden, aangeduid in het verdrag van 28 November 1907 en in de bijkomende overeenkomst van 5 Maart 1908?

De uitslag van deze raadpleging zal geene andere waarde hebben dan die van een parlementair onderzoek.

ART. 2.

De meening der kiezers, ingevolge het vorig artikel gegeven, zal worden uitgedrukt op Zondag... aanstaande.

ART. 3.

De kiezers worden opgeroepen en de stemmen opgenomen en geteld overeenkomstig de bepalingen van het Kieswetboek.

ART. 4.

In elk arrondissement, moet het recht om voor de verrichtingen van stemmen en stemopneming getuigen

ment devra être exercé par 100 ou 50 électeurs, suivant la distinction établie par l'article 164 du Code électoral, et sauf à réduire le nombre des témoins désignés par application du troisième alinéa de l'article 165.

ART. 5.

Les bulletins de vote qui seront remis aux électeurs reproduiront les questions I et II, formulées en l'article premier, et porteront, à la droite de chaque question, une case réservée au vote affirmatif et surmontée du mot « oui » et à la gauche de chaque question une case identique réservée au vote négatif et surmontée du mot « non ».

Les cases réservées au vote seront noires et présenteront, au milieu, un petit cercle de la couleur du papier, comme il est dit à l'article 168 du Code électoral.

ART. 6.

Le Gouvernement transmettra le résultat officiel du vote au Roi, au Sénat et à la Chambre des Représentants.

PROSPER HANREZ.

aan te wijzen, worden uitgeoefend door 100 of 50 kiezers, volgens het onderscheid voorkomende in artikel 164 van het Kieswetboek en mits het getal getuigen, door toepassing van het 3de lid van artikel 165 aangegeven, verminderd wordt.

ART. 5.

De aan de kiezers af te geven stembriefjes vermelden de in artikel 1 gestelde vragen I en II, en rechts van elke vraag staat een vak, aan de bevestigende stemming voorbehouden, met het woord : « ja » daarboven, en, links van elke vraag, een soortgelijk vak, aan de ontkennende stemming voorbehouden, met het woord : « neen » daarboven.

De vakken, aan de stemming voorbehouden, zijn zwart en in het midden daarvan staat een kleine cirkel van dezelfde kleur als het papier, zooals is gezegd in artikel 168 van het Kieswetboek.

ART. 6.

De Regeering doet den officieelen uitslag van de stemming kennen aan den Koning, aan den Senaat en aan de Kamer der Volksvertegenwoordigers.